

Židovská komunita v Dačicích. Zapomenutých sto let (1848 - 1942)

MICHAL STEHLÍK

Když v květnu 1942 nastupovalo třicet dačických Židů do prvních terezínských transportů, nikdo zřejmě netušil, že se tím uzavírá historie židovského etnika v tomto městě. Historie nedlouhá, rozhodně však neopominutelná.

První kusé zprávy o Židech v Dačicích jsou z let 1585, 1589, 1629 a 1656. Jednalo se vesměs o obchodní záležitosti zde nesídlících Židů.¹ Když poté došlo v roce 1670 k vyhnání židovského obyvatelstva z Dolního Rakouska a Vídně, vznikly v okolí Dačic početné vesnické židovské obce. Jednalo se o Písečné nad Dyjí, Markvarce, Dolní Bolíkov, Staré Hobzí a Olšany. Samotné Dačice zůstaly touto mohutnou migrační vlnou nezasaženy, neboť přísná nařízení nedovolovala Židům, aby se ve městě usazovali. Přelom v této situaci znamenal až rok 1848, poté co buržoazní revoluce, která zachvátila celou monarchii, přinesla řadu společenských změn. Tyto změny vyvrcholily v roce 1867 úplným zrovnoprávněním do té doby nerovnoprávného židovského etnika.² A právě v této době velkých změn dochází v Dačicích k usazování prvních židovských rodin. Vesměs se jednalo o rodiny z okolních vesnických židovských center. Z Markvarce to byly např. rodiny Freundova, Stukartova, Schulzova a Jelínkova, dále rodina Grünfeldova z Brtnice či Jelínkova z Olšan.³ V roce 1880 bylo v Dačicích celkem 61 obyvatel židovského vyznání, kteří spadali pod náboženskou obec v blízké Jemnici. Též pohřební obřady dačických Židů se konaly jednak v Jemnici, jednak také v Markvarci. Již v roce 1871 je v Dačicích zmíněna židovská škola s dvanácti žáky, stejně jako židovská modlitebna, která byla v pronajatých místnostech. Síla dačického židovstva nebyla taková, aby si vynutila postavení vlastní synagogy či zřízení vlastní náboženské obce, jako tomu bylo např. v blízkých Slavonicích. Avšak i přes jejich nevelký počet zasáhli dačičtí Židé významným způsobem do dějin města, zejména na poli hospodářských aktivit, které se orientovaly převážně na obchodní a hostinskou činnost.

První významnou rodinou byla rodina Freundova, která přišla do Dačic z Markvarce. David Freund (1846 - 1916) si otevřel koloniál na Havlíčkově náměstí čp. 99/I. Jeho syn Alfréd (nar. 1894) si pak v roce 1922 zařídil skladiště kůží a dále podnikal jako menší obchodník.⁴

Další rodinou, jež přišla z blízkého Markvarce, byla rozvětvená rodina Stukartova, která zaujala mezi dačickými Židy vůdčí postavení. Nejaktivnějším členem rodiny byl pravděpodobně Max Stukart (1851 - 1933), který brzy po svém příchodu do Dačic projevil obchodnický talent. Koupil totiž budovy a zařízení bývalého dačického cukrovaru v čp. 3/4/5 a tato investice se mu vrátila už prodejem zmíněného vnitřního zařízení. Část budov ponechal tehdy pro hostinské účely, v části zřídil jeho syn Wilhelm tkalcovství (faktorství) bavlněného zboží pod názvem firmy „Maxe Stukarta syn“. Zmíněné tkalcovství zaměstnávalo na osmdesát tkalců v okolních vesnicích.⁵ Dále bylo k těmto budovám přistavěno ještě jedno patro, ve kterém byl zřízen kulturní sál, v němž se pořádaly koncerty, přednášky a jiné společenské akce celého města. Také bratr Maxe Stukarta Emanuel začal v Dačicích podnikat a v roce 1902 si otevřel továrnu na výrobu sodové vody. Po něm pokračoval jeho syn Arnold (nar. 1875).⁶ Nástupcem Maxe Stukarta se stal jeho mladší syn Otto (nar. 1884), když nejstarší syn Moritz nastoupil ve Vídni poměrně úspěšnou dráhu policejního úředníka, avšak v roce 1919 zemřel ve věku pouhých 38 let.

Mezi významnější židovské rodiny patřila také rodina Schulzova, jež přišla rovněž z Markvarce. Firma „Heřman Schulz a syn“ provozovala již před první světovou válkou sklad a velkoobchod s uhlím na Palackého náměstí čp. 56/I. Po svém otci a zakladateli firmy Heřmanu Schulzovi (nar. 1839) převzal obchod Karel Schulz (nar. 1881), jehož nástupcem se měl stát jeho syn Heřman (nar. 1919).⁷

Poslední rodinou, která přesídlila do Dačic z markvarecké židovské obce, byla rodina Vojtěcha Jelínka, jež se usadila na Havlíčkově náměstí čp. 103/I. Jelínkovi nepatřili k obchodnické elitě, zabývali se sběrem a prodejem kůží. Z této velmi rozvětvené rodiny zůstal v Dačicích pouze Emanuel Jelínek s manželkou Josefou. Jeho bratři Šimon a Bernard odešli po roce 1918 do Prahy, kde stejně jako Emanuel podnikali v obchodě s kůžemi.⁸ Další židovská rodina Jelínkova přišla z nedalekých Olšan a rozhodně patřila k úspěšnějším podnikatelům. Nejvýraznější postavou byl Otto Jelínek (nar. 1904), syn Samuela Jelínka (nar. 1855). V čp. 91/I si Otto Jelínek zřídil počátkem dvacátých let postupně obchod s dobyt看em, jatka a velkouzenářství. Vlastnil též statek a polnosti. V letech třicátých ještě rozmnožil své aktivity zřízením obchodu se smíšeným zbožím v čp. 201/I.⁹

Neopominutelnou rodinou je též rodina Grünfeldova, která se přistěhovala z Brtnice u Jihlavy. Isidor Grünfeld (1827 - 1910) si již v roce 1866 zřídil živnost hostinskou a výčepní, stejně jako i výrobu lihovin. V hostinské tradici pokračoval neméně úspěšně i jeho syn Hugo (nar. 1871).¹⁰ Hugo Grünfeld provozoval v čp. 39/I na Palackého náměstí nejen svůj hostinec, ale i obchod s obilím. Zabýval se též výrobou lihovin, které dodával dalším deseti hostinským v okolních vesnicích (Bílkov, Dolní Němčice, Volfířov, Šachad.). Byl aktivní i společensky, o čemž svědčí jeho přítomnost v zastupitelstvu města Dačic po obecních volbách v letech 1923 i 1927.¹¹

Patrně největšími židovskými podnikateli v Dačicích byli bratři Richard a Max Vohryzkovi, kteří do Dačic přišli až po první světové válce z Jindřichova Hradce. Vlastnili dům čp. 81/I na Palackého náměstí a v roce 1919 si zřídili továrnu vybavenou ručními pletacími stroji v Antonínské ulici čp. 55/B. V roce 1921 vytvořili z firmy akciovou společnost se vstupním kapitálem 420 000,- Kč. a v roce 1926 zde instalují (původně bez povolení) parní stroj. Podnikání se relativně úspěšně rozvíjelo, v roce 1929 angažovali cestujícího zástupce firmy - A. Schlezingera z Bratislavy, avšak velká hospodářská krize na

počátku třicátých let jejich aktivity citelně poznamenala. V roce 1930, kdy firma zaměstnávala 66 dělníků, došlo koncem prosince k úplnému zastavení výroby. Region Dačicka nebyl nikdy příliš průmyslovou oblastí, hospodářská krize však udusila i přežívající zbytky textilního průmyslu, který se jako jediný v kraji dokázal udržet a relativně rozvíjet. Až do druhé světové války tak firma bratří Vohryzků jen stěží přežívala.¹²

Další židovskou rodinou, která přišla do Dačic až po roce 1918, byla rodina Guttmanova. Josef Guttman (nar. 1876) si zařídil v čp. 68/I obchod s textilem a patřil k poměrně úspěšným podnikatelům.¹³

Následující dvě rodiny - Glaserova a Zimmerova - pocházely z blízkých Slavonic, kde se po zrovnoprávnění Židů vyvinula opravdu silná a hospodářsky úspěšná židovská komunita. JUDr. Mořic Glaser (nar. 1895) byl mezi dačickými Židy zajímavou postavou. Ještě před první světovou válkou se oženil s katoličkou, přičemž zůstal židovského vyznání. V roce 1916 narukoval do armády, sloužil v Uhrách, a když se po roce 1918 vrátil, zařídil si v Dačicích prosperující advokátskou praxi. Mimo své místní aktivity byl ještě členem spolku Čechožidů.¹⁴ Oproti němu byl Zikmund Zimmer (1871 - 1939), pocházející z rodiny drobného obchodníka, postavou nevýraznou. Nejprve pracoval jako obchodní cestující, ve dvacátých letech si zařídil v čp. 59/I obchod se smíšeným zbožím.¹⁵

Jestliže by se měla obecněji zhodnotit hospodářská stránka působení dačických Židů, dá se zjednodušeně říci, že pokud zůstali u provozování činnosti hostinské a obchodní, byli velice úspěšní a ani vleklá hospodářská krize je nedokázala zlomit. V odvětvích textilního průmyslu pak ani bratři Vohryzkové, ani Stukartovi již tolik úspěšní nebyli. Avšak jejich působení nezahrnovalo pouze podnikatelské aktivity, snažili se účastnit i společenského života města a kraje. Když vznikl v Dačicích v roce 1888 Jubilejní podporovací fond císaře Františka Josefa I. pro chudé a osiřelé, můžeme v listině zakládajících dárců nalézt jména Freund, Grünfeld, Schulz a Stukart.¹⁶ Stejně tak se jména těchto čtyř podnikatelů objevují v listině úpisců na železniční dráhu Slavonice - Dačice - Telč z roku 1898.¹⁷ V roce 1936 pro změnu proběhla sbírka na vystavění dačické nemocnice a v listině dárců můžeme kromě jmen Grünfeld a Freund najít i Josefa Guttmana a Maxe Vohryzka, přičemž M. Vohryzek věnoval částku 2 600,- Kč., což bylo nejvíce ze všech židovských podnikatelů.¹⁸ Z hlediska politické angažovanosti byl jednoznačně vůdčí postavou člen dačického zastupitelstva H. Grünfeld. Další politické aktivity židovského obyvatelstva spočívaly pak ve volbě „Spojených židovských stran“. Ve volbách roku 1920 získaly v Dačicích 22 hlasů, stejně tak i v roce 1925. Rok 1929, kdy kandidovaly „Spojené židovské strany“ společně se stranami polskými, přinesl úpadek v podobě pouhých šesti hlasů.¹⁹

Pokud jde o národnostní otázku v Dačicích, bylo toto město před první světovou válkou střediskem několika kultur. Byla zde česká resp. moravská většina, dále silná německá resp. rakouská menšina, které doplňovala třetí kultura židovská. Tento stav se poněkud změnil po roce 1918, kdy došlo k výraznému oslabení německé menšiny, přesto však zůstaly až do roku 1939 všechny tři národnostní složky v Dačicích přítomny. Je třeba říci, že z hlediska národnostního procházela kultura židovská jaksi napříč oběma silnějšími tábory, přičemž většina místních Židů se hlásila k německé národnosti, ale nechybělo zde ani „národní židovské povědomí“. V roce 1930 se totiž z 37 osob, které se hlásily k židovskému náboženství, přihlásilo jedenáct přímo k židovské národnosti. Stejně tak zmíněné „němectví“ dačických Židů nikdy nevyvolávalo národnostní třenic. Když se v po-

lovině dvacátých let tohoto století objevily na několika dačických obchodech německé nápisy, což se setkalo s bouřlivými výrazy nevole ze strany českého obyvatelstva, nebyl mezi zmíněnými obchodníky ani jediný židovský podnikatel.²⁰

Avšak zdánlivá idyla první republiky nebyla nekonečná. Ať už byly v tomto období židovské hospodářské aktivity úspěšné či nikoliv, přece jen znamenala léta 1918 - 1939 období demokracie a svobody; tolik potřebné svobody, která umožnila i dříve nerovnoprávnému obyvatelstvu rozvinout svůj obchodní talent a dokázat všem neoprávněnost po generace nesených pověr. Konec třicátých let však přinesl přetržení této zdánlivé idylky. Nacistický režim, který již několik let vládl v Německu, se v roce 1938 přiblížil i k území svobodného Československa. Po anšlusu Rakouska v březnu 1938 se dostal pohraniční politický okres Dačice do jeho bezprostřední blízkosti.

Podzimní měsíce roku 1938 přinesly pak bezprostřední zkušenost s nacistickým režimem. Po mnichovském diktátu a odstoupení pohraničních území Německé říši se Dačice staly pohraničním městem. Z politického okresu Dačice byl obsazen celý soudní okres Slavonice, takže se pod německou správu dostalo židovské obyvatelstvo ve Slavonicích, Písečném nad Dyjí a Dolním Bolíkově. A právě Dačice se staly první stanicí pro uprchlíky z tohoto území, včetně židovských, kteří vesměs hledali azyl u svých příbuzných ve vnitrozemí. Ale i toto „vnitrozemí“ v podobě okleštěné Druhé republiky nemělo dlouhého trvání. 15. březen 1939, který znamenal konec samostatného Československa, s sebou přinesl reálné nebezpečí pro židovské obyvatelstvo. Jediný, kdo se v Dačicích tomuto nebezpečí předem vyhnul, byl Heřman Schulz (nar. 1919), který ještě před obsazením odešel do Velké Británie. Toto štěstí však neměli ani jeho rodiče, ani další dačičtí Židé.

Dačice, které ležely přímo na hranici Druhé republiky, byly obsazeny německou armádou o šesté hodině ranní 15. 3. 1939. V místní měšťanské škole byla zřízena německá posádka a na židovských domech se objevily nápisy, které poukazovaly na původ jejich majitelů.²¹ Centrum okresu přesunul okupační režim do Telče, odkud také přicházela nařízení týkající se židovských občanů. Židé byli zbavováni mnoha drobnými zákazy a příkazy rovnoprávnosti a lidské důstojnosti. Kromě nejrůznějších absurdních zakazů vydává Okresní politická správa v Telči 13. 2. 1941 nařízení, že Židé smějí nakupovat pouze mezi 15. a 17. hodinou, 11. 4. 1941 byl vydán zákaz výroby macesů a 11. 9. 1941 povoluje OPS Telč, aby bylo v Dačicích Židům zvyšováno nájemné.²²

Z hlediska hospodářského znamenala okupace postupnou likvidaci židovských podnikatelských aktivit. Hostinský Hugo Grünfeld žádá např. v únoru 1940 o posečkání své splátky za dodávky lihu u firmy Feldmann, přičemž argumentuje mimořádnými poměry, které ho přivedly do značných nesází.²³ Do té doby velice úspěšný podnikatel, který byl až do roku 1939 takřka výhradním pořadatelem místních zábav a slavností, nemá v novém režimu šanci na prosazení. Pro něj, stejně jako pro další židovské podnikatele, znamená následující rok 1941 definitivní zastavení podnikatelské činnosti. Tímto rokem končí i živoření kdysi úspěšné firmy bratří Vohryzků. Max Vohryzek byl tehdy zástupcem dačických Židů. Jako první se také dostal do smrtícího soukolí nacistického režimu. Již v roce 1941 byl zatčen a umírá 14. 7. 1942 v Osvětimi. Zatčení Maxe Vohryzka bylo pouze předehrou tragédie dačických Židů. 22. 7. 1941 bylo nařízeno, že všichni Židé musí povinně nosit označení v podobě žluté šesticípé hvězdy. 16. 2. 1942 přijíždí do Dačic na nákladních vozech třicet rodin jihlavských Židů, kteří byli ubytováni u Židů dačických a používáni, stejně jako jejich ubytovatelé, k různým veřejným pracím.²⁴

Květen 1942 poté znamenal aplikaci plánů na „konečné řešení“ i pro dačické Židy. Prvních pět jich nastoupilo 18. 5. 1942 do transportu Av Třebíč - Terezín. Byli to Otto Jelínek, Růžena Jelínková, Josef Jelínek, Otto Stukart a Herbert Glaser. Všichni následně nastoupili 25. 5. 1942 do transportu Az Terezín - Lublin. Tento den je také považován za datum jejich smrti.²⁵ Dalších pětadvacet židovských občanů odjelo 19. 5. 1942 do Třebíče, kde nastoupili 22. 5. 1942 do transportu Aw Třebíč - Terezín. Jejich odjezd z Dačic měl ještě smutnou dohru; 20. 5. 1942 došlo ze strany Němců k rabování jejich domů. Z Terezína jich sedmáct vzápětí nastupuje 25. 5. 1942 do transportu Az Terezín - Lublin. Nikdo z nich se již odtud nevrátil. V Terezíně pak 26. 6. 1942 umírá zeslabená Jindřiška Freundová. Rodina Grünfeldova nastoupila 19. 10. 1942 do transportu Bw Terezín - Treblinka a další dvě rodiny (Vohryzkova a Stukartova) odjíždějí 18. 12. 1943 transportem Ds z Terezína do Osvětimi. Nikdo z nich nepřežil.²⁶

Z odtransportovaných dačických Židů přežily pouze sestry Olga a Marta Zimmerovy. Obě šly nejprve do Terezína, Marta se poté dostala do polského Zamosce, odkud se jí za pomoci polského občana podařilo uprchnout. Po zbytek války pak žila v Německu jako fiktivní manželka dotyčného Poláka. Po válce žila v Praze. Olga Zimmerová šla z Terezína v roce 1943 nejprve do Osvětimi, odtud pak do Bergen - Belsenu, kde se také dožila osvobození.²⁷ Další dva dačičtí Židé, JUDr. Mořic Glaser a Jan Spitzkopf, kteří žili podle nacistické terminologie v tzv. smíšených manželstvích, byli transportů ušetřeni. Jan Spitzkopf byl nasazen na práci v Německu, zatímco JUDr. Glaser žil po dlouhou dobu okupace v Dačicích a teprve koncem roku 1944 zasáhly jeho život dramatičtější změny. Již v roce 1942 byl odveden do koncentračního tábora jeho syn Herbert, zatímco jeho provdané dcery Eliška Karásková a Herta Mikešová, stejně jako manželka Leopolda, byly ušetřeny. 1. 10. 1944 byl v Praze v táboře Hagibor na Žižkově internován i JUDr. M. Glaser. Odtud odešel 23. 2. 1945 do Terezína, kde se také dočkal osvobození.²⁸

I přes fakt, že někteří dačičtí Židé přežili tragédii holocaustu, byla již po válce židovská kultura v Dačicích, stejně jako v celém regionu jihozápadní Moravy, pouhou minulostí. Nedlouhá historie (necelých sto let) tohoto etnika ve městě tak byla přetržena válečným zásahem a jeho praktickou likvidací. Po několik desetiletí se zapojovali židovští obchodníci do života města, vybudovali si poměrně slušné společenské postavení, stali se váženými občany. Byli přirozenou součástí života regionu. To vše se stalo během několika let nenávratnou minulostí. Pouze několik náhrobků na jemnickém a markvařeckém židovském hřbitově dnes připomíná kdysi živou kulturu. Tato stručná práce vznikla mimo jiné i proto, aby naše paměť nebyla odkázána pouze na těchto několik kamenných kvádrů.

POZNÁMKY

- 1 První zmínka o Židech v Dačicích se objevuje ve zprávě o založení místního kožešnického cechu v roce 1585, ve které se konstatuje, že žádný Žid nesmí prodávat své zboží v neprospěch kožešníků ve městě nebo na předměstí, kromě trhu, dále musí být o trzích jejich zboží uznáno kožešnickými mistry za dobré; viz Jan BERINGER - Jaroslav JANOUŠEK, *Město a panství Dačice*, Dačice 1885, s. 60 - 61.
- 2 Bohumír SMUTNÝ, *Židovské obce na jihozápadní Moravě a jejich obraz v pramenech Moravského zemského archivu v Brně*. In: *Židé a Morava*, Kroměříž 1994, s. 18 - 19.

- 3 Rudolf HRUSCHKA, *Geschichte der Juden in Markwardetz*. In: Die Juden und Judengemeinden Mährens in Vergangenheit und Gegenwart. Ed. Hugo Gold, Brünn 1929, s. 330.
- 4 Státní okresní archiv (SOKA) Jindřichův Hradec, fond Město Dačice, karton 315 (Obchodní a živnostenské knihy).
- 5 Muzeum Dačice, Památní kniha města Dačic, s. 20; též: Bohumír SMUTNÝ, *Přehled vývoje textilní a oděvní výroby na Dačicku a Slavonicku do roku 1945*. In: Z dějin textilu, Ústí nad Orlicí 1987, s. 13.
- 6 Josef BARTOŠ a kol., *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848 - 1960*. Svazek XII. Ostrava 1990, s. 209.
- 7 SOKA Jindřichův Hradec, fond Město Dačice, karton 295 (Správa obce) a 316 (Obchodní a živnostenské knihy).
- 8 Tamtéž, karton 190 (Domovské knihy) a 315 (Obchodní a živnostenské knihy).
- 9 Tamtéž, karton 295 (Správa obce) a 315 (Obchodní a živnostenské knihy); viz též Československý kompas, 1923, s. 1742.
- 10 Československý kompas, 1923, s. 1318.
- 11 SOKA Jindřichův Hradec, fond Město Dačice, karton 232 (Berně) a 295 (Správa obce).
- 12 Tamtéž, karton 295 (Správa obce) a 315 - 317 (Obchodní a živnostenské knihy).
- 13 Tamtéž, karton 295 (Správa obce).
- 14 SOKA Jindřichův Hradec, fond ONV Dačice 1945 - 1958, karton 32/1 (Důvěrné spisy ONV Dačice 1945).
- 15 SOKA Jindřichův Hradec, fond Město Dačice, karton 316 (Obchodní a živnostenské knihy).
- 16 Muzeum Dačice, Památní kniha města Dačic, s. 12.
- 17 Dačické listy, 20. 3. 1898, s. 4.
- 18 SOKA Jindřichův Hradec, fond Město Dačice, karton 213 (Obecní dávka z nájmu).
- 19 J. BARTOŠ a kol., *c.d.*, s. 205 - 206.
- 20 Muzeum Dačice, Památní kniha města Dačic, s. 45.
- 21 Muzeum Dačice, Kronika města Dačic, s. 83 - 84.
- 22 SOKA Jindřichův Hradec, fond Město Dačice, karton 317 (Obchodní a živnostenské knihy).
- 23 Tamtéž, karton 231 (Berně).
- 24 Muzeum Dačice, Kronika města Dačic, s. 108 - 109.
- 25 *Terezínská pamětní kniha*, I. díl. Ed. Miroslav Kárný (vedoucí), Zdeněk Schindler, Margita Kárná, Lenka Linhartová a Toman Brod, Praha 1995, s. 567.
- 26 Tamtéž, s. 578.
- 27 A. LIŠKA, *Dačice ve druhém odboji 1938 - 1945*, Dačice 1992, s. 20 - 21.
- 28 SOKA Jindřichův Hradec, fond ONV Dačice 1945 - 1958, karton 32/1 (Důvěrné spisy ONV Dačice 1945).

DAČICE V LETECH 1869 - 1930

ROK	Domy	Obyvatelé	Češi	Němci	Jiní
1869	375	2 364	-	-	-
1880	349	2 497	2 358	132	7
1900	364	2 802	2 747	49	4
1910	390	2 850	2 800	48	2
1921	423	2 674	2 581	42	51
1930	487	2 547	2 454	58	35

NÁBOŽENSKÉ SLOŽENÍ OBYVATELSTVA V DAČICÍCH 1880 - 1930

ROK	Katolíci	Evangelíci	Židé	Českosl. cír- kev	Jiné	Bez vyzn.
1880	2 399	37	61	-	-	-
1900	2 670	70	62	-	-	-
1930	2 191	105	37	15	4	195

Pramen: Josef BARTOŠ a kol., *Historický místopis Moravy a Slezska*. Svazek XII, Ostrava 1990, s. 209.

RODINY DAČICKÝCH ŽIDŮ V HOLOCAUSTU

FREUNDOVI, čp. 99/I

Alfréd Freund nar. 8. 5. 1894
zem. 2. 9. 1942 Majdanek
tr. Aw 22. 5. 1942 Třebíč - Terezín
tr. Az 25. 5. 1942 Terezín - Lublin

Jindřiška Freundová nar. 14. 7. 1854
zem. 26. 6. 1942 Terezín
tr. Aw 22. 5. 1942 Třebíč - Terezín

GLASEROVI

Herbert Glaser nar. 19. 2. 1922
tr. Av 18. 5. 1942 Třebíč - Terezín
tr. Az 25. 5. 1942 Terezín - Lublin

GRÜNFELDOVI, čp. 39/I

Hugo Grünfeld nar. 6. 6. 1871
tr. Aw 22. 5. 1942 Třebíč - Terezín
tr. Bw 19. 10. 1942 Terezín - Treblinka

Matylda Grünfeldová nar. 13. 3. 1880
tr. Aw 22. 5. 1942 Třebíč - Terezín
tr. Bw 19. 10. 1942 Terezín - Treblinka

Rudolf Grünfeld nar. 10. 5. 1918
tr. Aw 22. 5. 1942 Třebíč - Terezín
tr. Az 25. 5. 1942 Terezín - Lublin

GUTTMANNOVI, čp. 68/I

Josef Guttmann nar. 25. 1. 1876
tr. Aw 22. 5. 1942 Třebíč - Terezín
tr. Az 25. 5. 1942 Terezín - Lublin

Klára Guttmannová nar. 28. 2. 1889
tr. Aw 22. 5. 1942 Třebíč - Terezín
tr. Az 25. 5. 1942 Terezín - Lublin

Gréta Guttmannová nar. 4. 1. 1920
tr. Aw 22. 5. 1942 Třebíč - Terezín
tr. Az 25. 5. 1942 Terezín - Lublin

Otto Guttman

nar. 23. 5. 1924
zem. 26. 9. 1942 Majdanek
tr. Aw 22. 5. 1942 Třebíč - Terezín
tr. Az 25. 5. 1942 Terezín - Lublin

JELÍNKOVI, čp. 91/I

Marta Jelínková

nar. 8. 11. 1907
tr. Aw 22. 5. 1942 Třebíč - Terezín
tr. Az 25. 5. 1942 Terezín - Lublin

Pavel Hanuš Jelínek

nar. 7. 9. 1929
tr. Aw 22. 5. 1942 Třebíč - Terezín
tr. Az 25. 5. 1942 Terezín - Lublin

Lein Harry Jelínek

nar. 26. 4. 1932
tr. Aw 22. 5. 1942 Třebíč - Terezín
tr. Az 25. 5. 1942 Terezín - Lublin

JELÍNKOVI, čp. 201/I

Otto Jelínek

nar. 20. 12. 1904
zem. 21. 8. 1942 Majdanek
tr. Av 18. 5. 1942 Třebíč - Terezín
tr. Az 25. 5. 1942 Terezín - Lublin

Růžena Jelínková

nar. 24. 11. 1911
tr. Av 18. 5. 1942 Třebíč - Terezín
tr. Az 25. 5. 1942 Terezín - Lublin

Josef Jelínek

nar. 24. 6. 1942
tr. Av 18. 5. 1942 Třebíč - Terezín
tr. Az 25. 5. 1942 Terezín - Lublin

JELÍNKOVI, čp. 103/I

Josefa Jelínková

nar. 6. 7. 1889
tr. Aw 22. 5. 1942 Třebíč - Terezín
tr. Az 25. 5. 1942 Terezín - Lublin

Růžena Jelínková

nar. 18. 9. 1942
tr. Aw 22. 5. 1942 Třebíč - Terezín
tr. Az 25. 5. 1942 Terezín - Lublin

Marie Jelínková

nar. 10. 1. 1922
tr. Aw 22. 5. 1942 Třebíč - Terezín
tr. Az 25. 5. 1942 Terezín - Lublin

Arnoštka Jelínková nar. 15. 12. 1923
tr. Aw 22. 5. 1942 Třebíč - Terezín
tr. Az 25. 5. 1942 Terezín - Lublin

SCHULZOVÍ, čp. 56/I

Pavla Schulzová nar. 22. 9. 1887
tr. Aw 22. 5. 1942 Třebíč - Terezín
tr. Az 25. 5. 1942 Terezín - Lublin

STUKARTOVÍ, čp. 71/I

Otto Stukart nar. 8. 8. 1884
tr. Av 18. 5. 1942 Třebíč - Terezín
tr. Az 25. 5. 1942 Terezín - Lublin

Berta Stukartová nar. 16. 8. 1885
tr. Aw 22. 5. 1942 Třebíč - Terezín
tr. By 26. 10. 1942 Terezín - Osvětim

Arnold Stukart nar. 16. 5. 1875
tr. Aw 22. 5. 1942 Třebíč - Terezín
tr. By 26. 10. 1942 Terezín - Osvětim

VOHRYZKOVÍ, čp. 81/I

Max Vohryzek nar. 16. 10. 1889
zem. 14. 7. 1942 Osvětim

Štěpánka Vohryzková nar. 10. 11. 1904
tr. Aw 22. 5. 1942 Třebíč - Terezín
tr. Ds 18. 12. 1943 Terezín - Osvětim

Jiří Vohryzek nar. 27. 4. 1932
tr. Aw 22. 5. 1942 Třebíč - Terezín
tr. Ds 18. 12. 1943 Terezín - Osvětim

Věra Vohryzková nar. 11. 1. 1939
tr. Aw 22. 5. 1942 Třebíč - Terezín
tr. Ds 18. 12. 1943 Terezín - Osvětim

ZIMMEROVÍ, čp. 59/I

Vilma Zimmerová nar. 12. 11. 1885
tr. Aw 22. 5. 1942 Třebíč - Terezín
tr. Az 25. 5. 1942 Terezín - Lublin

Poznámka: Pokud není zaznamenán konkrétní den smrti, pokládá se za něj datum posledního transportu.

**Die jüdische Gemeinde in Dačice.
Die vergessenen hundert Jahre (1848 - 1942)**

Michal Stehlík

Die Problematik des jüdischen Ethnikums in Dačice stellt ein kurzes, jedoch interessantes Kapitel in der Geschichte dieser Stadt dar. Die Berichte über die Anwesenheit der Juden stammen bereits aus dem 16. und 17. Jahrhundert, einen grundsätzlichen Wendepunkt brachte erst das Jahr 1848 sowie die gesellschaftlichen Wandlungen, die folgten. Dačice wurde nach und nach zum Zielort jüdischer Familien aus den nahen jüdischen Dorfzentren (Dolní Bolíkov, Markvarec, Olšany) und am Ende des 19. Jahrhunderts bestand in der Stadt eine verhältnismäßig kompakte jüdische Gemeinde. Die Dačicer Juden gehörten der jüdischen Religionsgemeinschaft in Jemnice an. Sie setzten sich in Dačice insbesondere im wirtschaftlichen Bereich durch. Die Namen Stukart, Freund oder Vohryzek wurden bald zu einem örtlichen Begriff. Die erste Republik ermöglichte einerseits die Erweiterung der unternehmerischen Aktivitäten, andererseits kam es zu einem verstärkten Assimilierungsprozeß des jüdischen Ethnikums. Die natürliche Entwicklung wurde zu Ende der dreißiger Jahre durch das Okkupationsregime unterbrochen. Die Juden im Protektorat Böhmen und Mähren wurden vielen erniedrigenden Persekutionen ausgesetzt, die durch die Transporte in die Vernichtungslager ihren Höhepunkt erreichten. Im Mai 1942 kamen in die Transporte auch die Dačicer Juden, deren Wanderung dann an den Orten endete, die aus der Geschichte des Holocausts bekannt sind - Auschwitz, Treblinka, Majdanek, Lublin. Von den 32 Dačicer Juden haben den Vernichtungsprozeß lediglich drei Personen überlebt, was eigentlich die Liquidation des jüdischen Ethnikums in dieser Stadt bedeutete.

Übersetzung: Alena Jakubičková

**Adresa autora:
Michal Stehlík, A. Dvořáka 417/V, 380 01 Dačice**